

SALDI, ANTON. GENUENSIS, utriusque Dan. & Nic. CONCINÆ aliisque operibus adparet.

CCXCV. Atque jam pridem in Academiis nostris *Friburgensi* & *Oenipotana* tradita fuerat Jurisprudentia naturalis, quod postea etiam in *Pragensi* tum in hac *Vindobonensi* Anno 1754. publice fieri cœpit.

CCXCVI. Nunc defuerunt & præclaræ huic arti tam vetere quam nostro ævo sui osores, sui que corruptores. Ceterum promissas a Triumviris in Reipublica literaria celeberrimis ulteriores juris naturæ meditationes non sine aviditate adhucdum præstolamur.

CAPUT VIII.

De officiis erga Deum.

CCXCVII. Tria esse vidimus legum naturalium objecta, Deum, nosmetipsos, atque alios homines. Itaque Jurisprudentia naturalis præceptiva triplici tractatione absolvitur; quarum prima in officiis erga Deum, altera in officiis erga nos ipsos, tertia in officiis erga alios tam absolutis quam hypotheticis verfatur.

CCXCVIII. Etsi enim scientia de Deo atque ejus attributis ad Theologiam naturalem pertinet, tamen normam exponere, cui actiones nostræ liberæ intuitu Dei sola ratione cogniti
at-

attemperari debent, id proprium est nostræ disciplinæ.

CCXCIX. Quum enim, quod supra ostensum est, actiones nostras ad finem creationis ultimum, qui est divinæ gloriæ illustratio, dirigere obligemur, lex prima naturæ est, ut ante omnia veram certamque Dei cognitionem habeamus, hinc ejus existentia, æternitas, infinitudo, unitas, independentia, incomprehensibilitas, omnipræsencia, omniscientia, omnipotentia, veracitas, summa bonitas ac justitia, tum creatio, ac providentia nobis sint perspectæ.

CCC. Nec divinæ huic providentiæ mala, quæ experimur in hoc universo, adversantur. Nam 1.) *malum metaphysicum* est in rerum creaturarum limitatione, & hoc abesse nequit, secus omnia entia deberent esse infinita; 2.) *malum morale* venit ex abusu libertatis, quod si impediret Deus, tolleretur etiam *bonum morale* & hominis naturam, quæ debet esse libera, & ad merendum demerendumque idonea; 3.) *malum physicum*, dolores & morbi, sunt mali moralis effectus: ergo hæc mala permittere erat divinæ Sapientiæ convenientissimum.

CCCI. Necessariæ huic Dei cognitioni maxime repugnat primo Atheismus, dein Polytheismus, Idolomania, quum nimirum creaturis, soli, lunæ, divinitas tribuitur, denique fatum Stoicum, Epicureismus, aliaque hujusmodi opinionum monstra.

CCCII. Ex naturali cognitione veri numinis *vera* etiam *naturalis Religio*, sive determinatus Deum colendi modus, descendit; colimus vero Deum, si actiones nostras liberas determinamus per motiva ex divinis perfectionibus desumpta, & ita divina attributa manifestamus. Est autem hæc divinæ gloriæ illustratio; quæ fieri aliquid addendo Enti infinito non potest; sed fit declarando, quod Deus pro tali infinito ente agnoscatur.

CCCIII. Qui Deum colit, divinas perfectiones imitatur, sese porro atque hoc universum perficit, & ad summum bonum, quantum in se est, accedit. Quum autem ad bonum & perfectionem adipiscendam obligemur, & quidem eo magis, quo majus est id bonum, etiam ad Deum colendum obligatione omnium maxima nos constringi manifestum est. v. Cic. de N. D. I. 41.

CCCIV. Actiones nostræ, quas Dei causa edimus, vel internæ tantum, vel etiam externæ esse possunt; quare & Dei cultus in *internum* & *externum* recte distribuitur.

CCCV. Partes cultus interni fluunt ex divinis attributis; suntque α) amor Dei, seu summa voluptas & delectatio ex infinitarum perfectionum & maximæ in nos bonitatis contemplatione orta.

CCCVI. β) Reverentia seu *timor filialis*; ex amore enim sollicitudo animi nascitur nil faciendi, quod voluntati entis benignissimi, sanctif-

Etissimique adverteretur, aut si quid factum, pœnitendi & veniam deprecandi. Opponitur hic *timori servili*, si quis Deum timet propter pœnas tantum; qui nudus timor cum odio conjunctus est & averfatione. v. Cic. de Off. II. 7.

CCCVII. γ) *Fiducia & acquiescentia in Deo*, cum quis se & res suas divinæ providentiæ committit. Ens enim omniscium, omnipotens & optimum noscit indigentias nostras, eisque potest ac vult subvenire, quantum salva ejus sapientia fieri potest. Quare Deum corde & mente invocare debemus, ut, quæ nobis bona sunt, tribuat, mala depellat, aut si hæc obveniunt, in bonum finem dirigat.

CCCVIII. δ) *Obedientia & Obsequium*. Is enim obsequitur, qui agit, quod alter vult, & omittit, quod alter non vult. Quum porro Dei voluntas, quatenus ratione cognoscitur, sit naturalis actionum nostrarum regula, cujus custodiam præmia, transgressionem pœnæ comitantur, patet eidem esse obsequendum.

CCCIX. Is gloriam Dei obscurat, qui ea agit, quibus declarat se Deum non habere pro tali numine, quale revera est; veluti: *impietate, odio Dei* tamquam criminum vindicis, *irreverentia, desperatione, acedia, inobedientia*, aut negatione divinæ providentiæ, quasi non curaret res humanas, nec pœnis homines refractarios afficere Dei bonitati conveniret; uti & hodierni cogitant Epicurei. v. Horat. I. Ep. 16. v. 51.

CCCX. Quoniam igitur Dei gloriam illustrare, & eum colere obligamur, consequens est, non sine summo scelere Dei gloriam obscurari. Et quum actiones positivæ supponant occasionem, negativæ vero in nuda omissione consistant, facile intelligitur, cur Dei gloriam *illustrare semper*, eam vero *non obscurare semper* & pro semper teneamur.

CCCXI. Uti omnes actiones nostræ in fine ultimo consentire, ita etiam actiones externæ ad cultum Dei concurrere debent. Præterquam quod enim Dei gloria aliter manifestari nequeat, frigescere quoque internum affectum necesse est, nisi in externum gestiat prorumpere. Sed & sæpius distractionibus impedimur in interno cultu; siquidem imaginatio facile a sensatione vincitur; fit itaque fortior tunc imaginatio, si cum illa actus externi conjunguntur.

CCCXII. Partes cultus externi a cultu interno derivantur, eumque efficiunt *a) celebratio divini nominis*, seu laus Deo tributa, quod bona contulerit, mala declinarit, aut in bonum finem converterit. Quorsum spectant orationes, quæ pro bonis a Deo obtinendis, *supplicationes*, de declinandis malis, *preces*, de grato animo declarando, *gratiarum actiones*, de intercedendo pro aliis, *interpellationes* vocantur. *1. Tim. II. 2.*

CCCXIII. *b) Hymni*, quibus Deus laudatur, excitatur attentio, & moventur affectus.

tus. γ) *Conventus in templis*, ut alii etiam homines ad Dei agnitionem & obsequium exemplo perducantur, quare tempus, locus, modus determinari debet, quo tales conventus rite instituantur.

CCCXIV. δ) *Imagines & ceremoniæ*. Sunt enim signa eorum, quorum in executione negotii alicujus recordari debemus: ergo adhibendæ, ut revocent nobis in mentem divina attributa; ex quo etiam fluit, imagines in Ecclesiis, tum vera virtutis exempla in Monasteriis multum ad augendum Dei cultum conferre.

CCCXV. Externum cultum destruunt 1.) *Blasphemia* seu dictum vel factum in contemptum Dei vergens. 2.) *Idololatria*, quum cultus divinus exhibetur creaturis. 3.) *Religio politica*, quæ est externa pietatis simulatio sine interna, vel ob utilitatem, *hypocrisis*, vel ob vanam gloriam, *Pharisaismus*.

CCCXVI. 4.) *Pietas mechanica*, & *preces mere formulariæ*, quas dum os e memoria profert, mens alio divagatur; aut cum bilis pro zelo, tristitia pro amore Numinis, paroxismi hypochondriaci pro pugna cum dæmone habentur. 5.) *Pudor pietatis*, cum bene agere aut orare; aut Deum confiteri quis erubescit.

CCCXVII. 6.) *Superstitio*, quæ est actio per erroneam Dei cognitionem determinata, quando α.) falsa Deo affingimus prædicata, v. g. *Deum non punire vel irasci*. β.) Si effectus per Deum solum possibiles creaturis tribuamus.

γ.) Si ex veris perfectionibus divinis falsa confectaria deducantur veluti si vana quærantur miracula, vel e divina bonitate & providentia quis inferret, non opus esse industria nostra. *Vid. Salust. Cat. 56.*

CCCXVIII. Religionis naturalis maximus est usus, siquidem confirmat religionem revelatam, veramque a spuria discernit; nam omnis, quæ cum ratione pugnat revelatio, ea a veritate penitus abhorret. Præterea religio naturalis eos quoque, qui auctoritatem non agnoscunt sacrarum litterarum, aliquo tamen vinculo & fræno coercere potest.

C A P U T I X.

De officiis erga seipsum.

CCCXIX Homo obligatur Dei finibus convenienter vivere, atque appetere, quod sibi bonum est, sive ad status sui perfectionem & felicitatem conari, adeoque se amare, quatenus id ad divinæ gloriæ illustrationem tendit; ergo existunt officia, quæ homo sibi ipsi debet.

CCCXX. Constat homo anima, corpore, statuque externo, quo res, atque existimatio referuntur. Quilibet ergo studere debet, ut α) bona animi, β) bona corporis, & γ) bona status externi, quæ in potestate ipsius sunt, consequatur, & mala evitet.

CCCXXI. Qui nescit, quibus facultatibus sit instructus, & quarum perfectionum capax sit